

BUTLLETI
del
Centre Excursionista de Lleyda

Jaume I
y la Ciudad de Lleyda

(Acabament)

27.—Privilegi ab lo qual D. Jaume jura sobre 'ls Evangelis y la creu, que observará y guardará ab fedeltat lo compromís contret á les Corts de Monço ab les viles del Regne de Aragó y la Ciutat de Lleyda en les quals corre la moneda jaquesa, de no encunyar mes d' aquells 15.000 marchs d' aytal moneda, es á saber, dotze mil en diners y tres mil en obols, que li foren otorgats á modo de subsidi pera la guerra que pretenia empendre contra 'ls Turchs per defendre la Terra Santa ab lo pes, talla, mesura y lley convingudes: promet recabar la confirmació de dit conveni del Papa, escusant no haverho fet encara per rahó de ses moltes ocupacions y per no haversen recordat.—Original: nombre 42 del Catalech ab dos sagells de cera pendants dels quatre que 'n devia tenir, donchs juren també lo exposat los Infants Pere, Jaume y Sancho. Los dits dos sagells qu' avuy conserva son pertanyents als Infants en Pere l' un y l' altre al Infant en Sancho, ja llavors Ardiaca de Valladolid, segons he pogut llegir á les lletres de l' orla: de manera que ab molt gust rectifeco la opinió que tenia creyentlo del Bisbe Guillen de Moncada com vaig dir al meu Catálech, enganyat per la circumstancia d' esser aquest Prelat lleydatá lo que figura á la fi del document com Canciller Reyat.—Copiat al Llibre Vert pág. 46 y citat per Pleyan al núm. 17.—Datat á Lleyda á II de les idus d' Agost del any 1260 de l' Encarnació,

27.—Privilegi aprobant á prechs dels Pahers Ramon de Sant Martí, Leonard de Çafareig, Arnau Botet y Pere de Tomás una ordinació ó estatut fet per lo Consell y Prohomens, prohibint que 'ls ciutadans de Lleyda y son termè y les dones portassen en sos ves-

tits adornos d' or, plata, medalles, grans, perles, cristalls ó botons mes enllá de un á quatre: que dits vestits no fossen d' or, plata, seda ó armini, exceptantse tant sols l' orla que podia esser de armini ó llutria y cairell de seda, lo mateix que la de la capa; se permetia que les costures fossen de seda, pero no que 'ls texits d' aquesta materia s' usessin de travers ni á lo llarch: prohibeix á les dones portar cadenes de plata de major pes de dos marchs en lo esdevenidor, permetent usar les ja fabricades y possehides al ser promulgada la ordinació, V; y segueixen altres disposicions del mateix ordre suntuari, que no especifico per no allargar massa aquest treball y perque val la pena de esser estudiades ab tota detenció.—L' original te 'l nombre 43 del catálech y no va esser mentat per en Pleyan. Sa data es de Lleyda als Idus d' Agost del any 1260 de l' Encarnació.

28.—Privilegi concedint als Pahers Bernat de Vallsegre, Guillem Moragues, Arnau de Solsona y Joan Esteve, que les moratories ó elongaments per lo Rey concedits s' entengan com inutils quan los deutes procedeixen de comandes de testaments, dot, escreix, venda de coses mobles é immobles ni qualsevol altre deute degut á estrangers no subjectes á la jurisdicció Reyala—Original: número 44 del Catálech, copiat al Llibre Vert Major pág. 47 y citat per Pleyan al número 18; datat á Lleyda á IV de les Idus de Juliol de 121.

29.—Carta concedint als Pahers que en les talles ó impostos senyalats als vehins per qualsevol rahó hi hagin de contribuir los Religiosos y Ordres respectives per rähô dels bens que tinguen á Lleyda y sos termens y que avans foren del Rey. Datat á Saragossa á III nones de Març del any 1263. N' hi ha copia al Llibre Vert petit fol. 213 y l' original no 's conserva.—Pleyan no 'l cita.

30.—Privilegi confirmant als Pahers Pere de Tolosa, Bernat Sancho ó Sanchez, Martí Apericio y Bernat de Agramunt los instruments concedits per lo mateix En Jaume y sos predecessors sobre l' antich Consulat ó Paheria.—Datat sense indicació de lloch als XIV de les Kalendes de Septembre de 1264 de l' Encarnació; original, número 45 del Catálech: copiat al Llibre Vert Major página 48 y citat per Pleyan al núm. 19

31.—Sentencia arbitral sobre les questions que existien entre la Ciutat de Lleyda y 'l Bisbe Guillem de Moncada y 'l Capítol de la Catedral, per la qual lo Rey va decidir que dits Bisbe y Capítol poguessen á son plaher seguir posehint tots los bens donats, llegats, venuts ó en qualsevol altre manera adquirits, y ceditos á censal ó

enfiteusis que fins lo día de la data d' aquest document fossen propis seus: y que en los censals que ab posterioritat se deixessin á l' Egleſia, en cas de vendres la finca gravada ab dit censal, no podía l' Egleſia tenirhi altre dret que 'l de dit censal. Autorisa als vehins de Lleyda pera que puguen posar sobre 'ls cossos dels morts tota clase de draps de purpura á sa voluntat y quantes atxes de cera ó brandons vulguessen, sens que per aixó s' puga obligar á gastarne al que no ho volgues fer aixís: ordena que 'ls bens immobles que 'ls vehins de Lleyda deixassen en lo esdevenidor á la Igleſia hajan de esser venuts á ciutadans de Lleyda dins lo spay de un any y un dia á contar de la mort del testador, quedant lo preu convingut á voluntat de l' Egleſia. Otorga la facultat de instituir capellaníes assenyalant al hereu la obligació de pagar al capellá que la servis la quantitat, renda ó censal assignada al efecte per lo testador, pero fent constar que sobre les finques subjectes al censal ó renda l' Egleſia no hi te altre dret senyorial-ó sia de *fatica ó cinquenté*, los quals queden reservats als hereus y successors del testador, y fent constar que de igual manera han de estimarse les fundacions de aniversaris, y recalcant que sols d' aquesta manera poden legarse possessions immobles á l' Egleſia sots motiu de fundacions de aniversaris y capellanies. Acaba ordenant que 'ls Notaris y Eſcribans tinguen en compte aquestes disposicions al ser cridats per autorisar documents y la data es de Valencia pridie idus de Febrer de 1267. —Original en l' Arxiu n.º 312 del Catalech y no citat per en Pleyan.

32.—Privilegi prometent als Pahers Guillem Moragues, Bernat de Monsó, Miquel de Vallobar y Bernat Masip; que no concedirá guiatge á cap homicida ni malfactor mereixedor de pena corporal á qui s' hagués format lo proces de vint dies dintre ls quals no haguessin comparegut devant la Cort; ordena que segons costum sentencie aquesta y l' Veguer les causes ab concell de Prohomens y confirma lo privilegi sobre moratorics dels deudors. Datat á Montsó V. de les Idus de Maig de 1267; original n.º 46 copiat al llibre Vert Mayor pág. 49 y citat per Pleyan al n.º 20 de son resum ahont trastoca l' any suposantlo del 1265.

33.—Carta dirigida al Veguer Cort y Pahers de Lleyda posant en vigor la cláusula de la carta de població que prohibeix la cessió de bens als caballers y eclessiastichs y ordenant que dita clausula haja d' esser iuclosa á tota mena de documents sobre transmissió de bens, setis á Lleyda y son terme sots pena de nullitat del document y prohibint autorisar instruments, actes, testaments yen ge-

neral tota escriptura publica á qui sia ordenat *in sacris* ó porte habiá clerical sots dita pena de nullitat.—Original n.º 47 del Catalech datat á Lleyda á XII de les Kalendes de Septiembre del any 1267, copiat al Llibre Vert Mayor pág. 50 y citat per Pleyan n.º 21 de son resum.

34.—Privilegi ordenant que en tot son Regne no s' detingue ni embargue á ningú per rahó dels deutes d' altre, á no ser lo deudor principal ó sa fermansa, los quals han de respondre ab sos bens pero no ab sa persona del deute contret. Datat á Valencia á XII de les Kalendes de Abril del any 1269. Original n.º 49 del Catalech ab sagell de cera pendent; copiat al Llibre Vert- Major pág. 51 y citat per Pleyan n.º 22.

35.—Confirmació en forma especifica es á dir citant les paraules ab les quals comensen y acben los documents de la Carta de població den Ramón Berenguer, Alfons II (1173 del Encarnació) Pere II y Armengol d' Urgéll (1196) y un altre del mateix Jaume I á les Corts de Barbastre datat á V de les idus d' Abril de 1261 de la era espanyola, equivalent al 1224 del qual no n' he pugut haver noticia. Datat á Lleyda á III de les idus de Maig de 1269 original n.º 48 del Catalech; copiat al Llibre Vert major pág. 52 y citat per Pleyan al n.º 23.

36.—Carta dirigida á un tal Fortuny, porter Reyal, perceptor ó cobrador del dret de monedatge a Lleyda, ordenantli que de cada persona axis cristiana com sarrahina possehidora de bens que valguen 70 sous jaquesos percebeixi un morabati equivalent á set sous y continue instruccions per cobrar dit dret quan se tracte de bens pro-indivis entre germans ó dividit entre pare y fills y provínents del dot de la respectiva muller y mare ja morta y altres cassos pareguts.—Datat á Valencia á les nones de Febrer de 1270. No 's conserva l' original, copiat al Llibre Vert petit foli 220 girat. No citat per en Pleyan.

37.—Privilegi ab lo qual autorisa als vehins de Lleyda possehidors de llochs, viles, Castells, torres ó altres bens fora de la Ciutat, pera fer entre ells convenis, uníons y pactes per sa propia defosa y la de ses propietats y rebutjar tot dany per la forsa, elegint cad any dos prohoms que sien cap de tots ells per dits efectes, permetent que, si algun Rich Hom, Cavaller ó qualsevulla alta persona quels causés danys no vullgues esmenar dit dany assegurant ho de dret devant lo Veguer, ab aquest ó sens ell si no vullgues fer part de l' expedició, puguessen damnificarlo en sos bens y persones hasta esser satisfets de la injuria soferta, no podent lo Rey in-

posarlos cap pena ni castich per dita rahó y ordenant al Veguer que en les dites coses donás sempre consell y ajuda als dits dos Prohomens.—Datat á Valencia lo dia avans de les Idus de Juny del any 1270. Original ab sagell de cera n.º 51 del Arxiu copiat al Llibre Vert Major pág. 54 y citat per Pleyan n.º 24.

38.—Privilegi ordenant á totes les justicies del Regne que si hagués en sos districtes algun refugiat de Lleyda culpable de homicidi, robo ó qualsevol altre delictes, lo qual no hagués comparegut despues de esser pregonat y en l'espai de vint dies a donar sos descarrechs, tenen obligació d'entregarlo á la Cort y Veguer y Pahers de Lleyda atenent á sa denuncia ó reclamació y afegint que de no ferho aixís no admetra cap reclamació sobre 'ls danys que la Ciutat de Lleyda ó sos oficials los inferissen, despues de provar havien fet dita reclamació segons dret.—Datat á Saragossa á les Kalendes de Desembre de 1271, original n.º 52 del Catalech, copiat al llibre Vert Major pág. 55 y citat per Pleyan número 25 y ultim de son resum,

39.—Carta al Veguer de Lleyda ordenantli que no embargue á ningú dins de la Ciutat ni á sos voltans dins l'espai d'una lle-gua.—Datat á Saragossa á III de les nones de Octubre de 1271. No existeix l'original copiat al Llibre Vert petit fol. 221 girat; en Pleyan no 'l cita.

Aquestos son los documents que del Rey Conquistador guarda nostre Arxiu Municipal; com diguí ja avans, al recopilarlos he cregut fer un petit homenatge á sa memoria, y al ensemps un servey á quantes persones tenen aficions á l'Historia local, y hasta mitj-eval espanyola, ab la publicació de aquest resum. Alguns dels documents extractats son de vera importancia y pot ser algun dia me servirán per un petit estudi local. Mentrestant faig aquí punt, finida la tasca que 'm vaig proposar.

Rafel Gras.

L' oligocénich de Targa

Carta oberta á mon amich N' E. Arderiu

Benvolgut y distingit amich: Me demaneu que escrigue alguna cosa de Geología ó Paleontología d'aquestes encontrades, 'pera 'l

vostre BUTLETI DEL CENTRE EXCURSIONISTA. Ab molt de gust vaig á complaure vostres desitjos, cumplint aixís la oferta que avans de vostra surtida pera Verdú, vaig fervos de posarme á la disposició d' aqueix Centre.

Dech advertirvos, amich Arderiu, que soch tant sols un aficionat, un excursionista febrós d' escorecollar nostra comarca pera fer com diu l' eminent geólech M. Font y Segué *observar, recullir y anotar* tot lo que hi ha de notable, y que m' eridi la atenció. Seguint donchs les llissons de nostres mestres en Excursionisme, ab constancia he pogut recullir un gran nombre de fòssils, que al ensenyarlos als geolechs científichs, com los nostres amichs D. Lluís M. Vidal y Mossen Font y Segué, los classificaren de exemplars rars y d' una gran importancia pera fixar d' una manera definitiva l' época geológica de nostra comarca corretgint als que fins ara la havian considerat com miocénica per la falta de fòssils. Aixís es que, d' una manera inconscient, m' he trobat ab que les meues aficions han contribuít á aclarir un punt duptós pe'ls científichs, segons declaració feta á la Academia de Ciencies de Barcelona en 1906 pels eminents geólechs D. Lluís M. Vidal y M. Charles Depéret, Degá de la Facultat de Ciencies de Lyó.

Faig aquesta petita contarella, no pera satisfer lo meu amor propi, sino pera demostrar lo que podem fer tots dins del Excursionisme, y al ensemps provar, que pera entrar á formar part de dits Centres de cultura, no 's necessita mes, que una bona voluntat y molt amor á nostra terra. puig tots podem portar nostre granet d' arena al desvetllament científich, artístich, literari y en conseqüencia polítich de Catalunya, com diu Mossen Font en la seua memoria sobre l' Excursionisme Científich.

Deixant la part científica pels verament geólechs, me concretaré á dirvos lo que he recullit, observat y anotat afegint-li lo que han dit los científichs sobre aquesta Comarca.

Avans de tot vos he de fer avinent que, tant en lo mapa geológich d' Espanya com en les obres de Geologia dels diferents autors, se consideraba la formació de nostra Comarca, la d' Urgell y Plá de Lleyda com á *Miocénica Lacustre*, ó sigui la penúltima época de la Era Secundaria: una escepció he de fer en favor de la obra de Mossén Font, primera Geologia escrita en nostra llengua, importantíssima per tots conceptes, sobre tot per son estil prácticich: es sens dupte lo primer que va borrar del mapa geológich la Epoca del Miocénich pera nostres Comarques, sustituintla per la de Oligocénica, que es la que li correspon, segons declaracions dels mes

emínents geòlechs nacionals y extrangers en vista dels nous descobriments.

Tenim donchs que desde Calaf al Ebre pertany á l' Epoca Oligocénica: falten no obstant fòssils del Plá de Lleyda, que vinguin á confirmar-ho; aqueix Centre podria fer un gros favor al món científich si 's dediqués á escorcollar les pedreres, que de segur ab constancia s' arribarian á trobar fòssils d' aquella Epoca, que vindria á conàrmar lo que 'ls geòlechs creuen; puig ja saben que 'ls fòssils son los que determinen los periodos de formació dels terrenos. A veure donchs si poden fer aqueixa troballa.

Ara vaig á donarvos la nota dels fòssils trobats en aquesta comarca, classificats la major part pel renombrat M. Charles Depéret y altres.

VEGETALS

Anastoria, segons determinació de Saporta y Zeiller.
Sabal Lamanonis, id. id. id. id.
Cinamomum lanceolatum Unger, segons M. Fliche.
Leucothea (Andromeda) protogea Unger, segons id.
Mirica acuminata Unger id. id.

MOLUSCHS

Limæa longiscata Brong.
 Id. *ostragallica* Fontannes.
Planorbis cornu Brong.
 Id. *polycymus* Fontannes.

REPTILS

Chrysemys lachati Sauvage (Tortuga).
Trionyx sp. (Tortuga de riu).
Diplocynodon sp. (Cocodril).

MAMIFERS

Brachiodus Cluui nova sp. (Tossino).
Therydomys siderolithicus Pictet (Rata ó Esquirol).
Plesictis Filholi (nova sp.) (Mustela).
Amphionye Filholi (nova sp.) (Carnicer).

Fins aquí arriba la llista dels fòssils classificats, trobats per mí. Falta pera classificar una gran part de vegetals, com son Falgueras, Ninfeas, fulles d' oliver, de acacia ab tabelles del mateix arbre (al meu entendre).

De Mamífers hi ha també alguns exemplars rars, aixís com en Reptils y altres indeterminats pendents de classificació.

Dech haver de dirvos, que entre geolèchs que 'm distengeïxen ab la seua amistat y alguns museus, com lo Britànich de Londrès y 'l del Parch de Barcelona, he quedat ab molt poch exemplars notables; per quín motiu no puch ofirir avuy al vostre Centre cosa que valgue la pena; mes jo confio aidant Deu, que podré ferho dins poch. Interinament vos envio una forta abrassada, que trasmetreu als amichs, del que ho ha sigut sempre vostre

Tárrega, 1908.

FRANCISCO CLUA.

Excursió á Camarasa

(Acabament)

Devallarem la montanya pera anar á veure la unió dels dos rius: lo Segre y 'l Noguera. Allí en una pelvis obrada entre tres montanyes se verificà l' abraçada dels dos citats rius, mentres entonen á dues veus un himne plé de petons y carícies saludant lo seu maridatge y enviant dolços trins á la sempre pródiga mare Natura.

Sobre l' herba del marge reposarem bona estona. Lo *pont del diable*, que posava en comunicació al Montroig ab la montanya de la Mesana y que fou destruí per una crescuda del Noguera, era mirat per nosaltres ab cert desconsol y tristesa, porque 'ns feya enrecordar de que eram espanyols, es á dir, que estavam subjectes á un poder centralista. Un fill del país havia improvisat un medi senzill (una caixa de fusta que ab unes corrioles corria sostinguda per dos cables) pera passar á l' altre banda. En aquell punt se hi veyá una professó gran d' uns insectes coneguts ab lo nom vulgar de *pantiganes*.

Tots d' una sentirem set, buscant per tots indrets un filet d' aigua. L' ull de la fada, que cansada d' estar empresonada, com diuen los de la montanya—vol mirar la vegetació que á n' ella li deu la vida, no'l trobavam en lloch. Per fi, assedegats, molt més per haver cercat en va y casi haver perdut l' esperança, trovarem una fonteta, ab un filet com un cabell que, parodiant als de montanya, podiam dir, que aquella ninfa tenia 'ls ulls migrats y se; llágrimas eren esquifides y térvoles.

Vorejant lo Segre tornavam prop de mitj dia al poble. Desde molt lluny se veyá esfumada la montanya de la Mesana, ab trossos d' un vert groguench, degut al brancatge. Lo temps no podia esser millor, y l' airet que s' havia girat produia un soroll apagat que,

junt ab lo remoreig del aigua, ens produí l'efecte de que en aquell empinadíssim mont corrien febrosament los genis de la montanya mentres ses gargamelles seques repetien una paraula, entre 'ls xiscles de les juguetones ninfes y 'ls esclats de riure dels faunes: «¡¡Evohé!! ¡¡Evohé!!...»

Lo poble de Camarasa que té 'ls carrers costeruts, ofereix quelcóm de remarcable. En la part alta hi ha un torreó quadrangular, y una iglesia casi derruida. D'aquesta 's conserva l' absis y un trós del creuer. L'estil románich de últims del segle XII se presenta en aquest petit temple ab gran esplendor. L'absis se conserva sencer. La volta de quart d'esfera que 'l cubreix, continúa tan sòlida com lo dia que la van fer. Cap de les doveles ha fugit del seu puesto.

Interior de la Cova del "Tabaco."

L'exterior del absis está reforçat per uns quants archs que descansen sobre esbeltes columnetes. Los adornos que 'ls guarnixen son línies trencades, que recorden los àntichs motius bissantins.

La llum penetra per estretes finestres, que segurament deurien estar sense vidres. Mes pareixen obertures per llansar fletxes, que per donar llum.

Al interior se pot admirar lo grán pas donat per l' art románich. La volta de mitg canó descansa sobre solits archs apuntats. Aquestos archs directrius, preciós invent dels monjos de *Cluny*, descansen sobre aixerides columnes. Son bastant primes, y anuncien que no 'strobava gaire lluny la vinguda del estil gótic.

Les impostes y capitells son una verdadera filigrana. Entre la flora del país, se veuen escenes del antiç y nou testament. Los cossos de Adam y Eva son esculpits ab tal naturalitat, que fa creure si foren executats baix la impressió del model viu. Hi ha martiris de sants; encara que en alguns dels grups de figures no está ben determinada la escena, va fer suposar á alguns companys que eren representacions grotesques, criticant vicis de l' època.

Iglesia vella de Camarasa

Avuy día, aquest temple, que es una pàgina de la historia de Camarasa, 's fa servir per guardar llenya y per habitació dels pobres transeunts. ¡Lástima que aquesta producció ingènua y espléndida del art románich, estiga abandonada als capritxos del temps y dels homes!....

*
* *

A péu marxarem d' aquella bella encontrada cap á la carretera de Balaguer, hont ens esperava 'l cotxe que devia de porta 'ns á Lleyda.

Atravessarem, cantant, grans extensions de camps y d'oliveres, mentres les ombres de la vetlla avançaven recelosament, llessant arreu llurs espesses y atapaïdes veles. Ensopits estavam, quan la veu del cotxero 'ns despertá; veigerem la fila de llums eléctriques de la nostra *Banqueta*, y 'ls punts lluminosos que, asimetricament, prô formant un tot agrable, están escampats per les cases de la part baixa y l'alta de la població, ab diferencia de intensitat y de color.

Detall de capitells y bóveda de l' Iglesia vella de Camarasa

Aleshores, donantnos compte de que eram lluny de Camarasa, y recordant ab recansa los bons ratos que passarem en aquella poética y pintoresca encontrada, ens despedirem ab la pensa. No diguerem adéu, sino «á reveure».

Lluís Izquierdo y Manel Serra.

Lo Canonge Poeta, de Guissona

En la primera mitat de la dissetena centuria hi havia á Guissona un bon Canonge, en Geroni Ferrer, que disfrutaba fama de poeta;

d' aquest qualificatíu, que va donarli 'l bisbe de la Seu d' Urgell Fra Antoni Perez durant una de les seves estades á Sanahuja, se 'n gloria 'l canonge Ferrer en la dedicatoria de sa obra «Selva de varies sentencies tretes les demás de la Sagrada escriptura axí del vell com del nou Teatament y totes elles êncaminades pera exaltació de la virtut y extirpació dels vicis».

D' aquesta obra, que no s' ha imprés, se 'n conserva un manuscrit (lo tercer borrador) á l' Arxiu históric Nacional de Mad.id: es lo mateix borrador que va pertanyer al erudit Canonge de Tarragona Ramón Foguet, quin ex-libres porta; á la mort del Canonge Foguet, sembla que va passar á la Biblioteca provincial d' aquesta Ciutat y, procedent d' aquesta Biblioteca, ha vingut á parar fa uns nou ó deu anys al Arxiu históric, en lo qual se conserva baix la signatura *Códice 827 b*.

En Geroni Ferrer casi no es conegut del autor del «Diccionario de Escritores catalanes»; d' ell diu solzament que va ser canonge de Guissona y que escrigué poesies que 's conserven entre les de Blanch á la Biblioteca dels Franciscans de Tarragona. Y com la obra de Blanch á que 's refereix en Torres Amat es una colecció de poesies de varis autors, entre 'ls quins hi está comprés en Geroni Ferrer, se pot deduhir que dit bibliógraf no hagué pas esment de la obra «Selva de varies sentencies.»

Aquesta *Selva* fou composta pera l' educació moral d' un fill del Baró de Montmagastre y del Guspí, en quina casa 's cultivaben les lletres, com ho prova la obra «Avisos de padre y Rosario de nostra Sényora» composta pe 'l mateix Baró de Montmagastre y destinada també á la educació del seu fill, la cual fou impresa á Lleyda l' any 1628, y reimpressa á Barcelona l' any 1644, si mal no recordo; ho demostren també les poesies del Baró y de la Baronesa, que mes avall se transcriuran.

Del 1610 al 1620 degué ser escrita la «Selva»; puig, per mes que la dedicatoria del autor al Bisbe d' Urgell porta per data lo dia de la encarnació del any 1630, hi ha en cambi inclosa en lo manuscrit una poesia laudatoria del Rector de Vallfogona, Vicens Garcia, y aquest va morir ja lo 6 de Setembre de 1623: lo fet de ser tercer borrador lo manuscrit, que hem estudiat en l' Arxiu históric Nacional, y l' haver suferit la obra modificacions y adicions d' importancia indiquen que degué ser escrita de primera intenció molt avans del any 1630: además, la «Selva» fou composta pera en Miquel Vilalba, fill del Baró; y en Miquel Vilalba era ja mort l' any 1627, puig en la obra «Avisos de padre etc.» comensada á impren-

tar en aquest darrer any, diu lo Baró que no tenia altre fill mascle que en Ramón.

Del concepte que va mereixer com á poeta á sos contemporanis poden parlarne les poesies enaltidores que alguns d' aquets li endressaren. Deixem, donchs, que parlen ells per compte de nosaltres en lo mateix ordre y forma ab que apareixen en lo manuscrit de referència.

Després de tot, n' hi ha alguna que val la pena de transcriurela. Contantles totes son les següents:

De don Francesch de Vilalba, senyor de les baronies de Montmagastre y del lloc del Guspí al canonge Geroni Ferrer de Guisona.—Redondets.

Son set, dels quals se copien lo 1.er, 2.^{on} y 7.er.

Si Ferrer tenu per nom
vos sou un ferrer perfet,
puis un relotge haveu fet
ab quens despertau tothom.
Relotge y despertador
que encén també la llum clara
y los vicis nos declara
per eixirnos del error

.....
Per seguir la lley divina
mostrau los camins reals;
molt vos deuen los mortals,
Ferrer, ab vostra doctrina.

De donya Victoria Vilalba y Malandrich, muller del dit don Francesch Vilalba.—Décimes.

Son les dos sigüents:

Los que viviu descuidats
de tot lo que mes convé,
los que viviu sense fe
entre vicis y pecats,
los que viviu engolfats
ab errors que 'l món aporta,
mirau que us toca á la porta
un Ferrer ab un martell,
que desde 'l jove al mes vell
á vida Christiana exorta.

Es tan santa la doctrina
que son talent nos publica,

que per salvarnos aplica
la mes certa medecina;
ab trassa tan peregrina
la vana ignorancia aterra,
que á tots los vicis desterra
ab rahons doctes y bones;
tant que mereix dos coronas:
una al cel, altre en la terra.

Seguirá.

E. Arderiu.

Bibliografía

LLIBRES

GEOGRAFIA GENERAL DE CATALUNYA dirigida per en Francesch Carreras y Candi.—Quaderns 22 á 25.—Comprén: Continuació de la «Ciutat de Barcelona» por en Francesch Carreras y Candi; «Provincia de Barcelonæ», per Cels Gomis.

REVISTES ESPANYOLES.

La Academia Calasancia.—Maig.—Los Sitios de Zaragoza, por Jerónimo Tomás.—Excursión á las grutas de Tossa, por Julio Vallori.

La Alhambra.—Núm. 244.—Los Capuchinos de Andalucía en la guerra de la independencia, por Fr. A. de Valencia.—¿Cuadro de Murillo?: Comentarios á una carta, por Joaquin Vilaplana.—Núm. 245.—La decoración de la porcelana, por J. S. Silva.

Boletín de la Sociedad Castellana de excursiones.—Maig.—Santo Tomás de las Ollas, por M. Gómez Moreno.—Cuatro romances de la mudanza de la Corte y grandezas de Valladolid, por Narciso Alonso Cortes.—Apunte sobre las deudas de España en 1578, por Cristobal Espejo.—El Duque de Medinaceli y el platero Diego Lainez, por José Martí Monsó.—Las antiguas ferias de Medina del Campo, por Cristóbal Espejo y Julian Paz.—Relación de los castillos, fortalezas y murallas de la provincia de Valladolid, por Juan Agapito y Revilla.

Boletín oficial de la Unión velocipédica española.—Maig.—Fallo de las Memorias sobre excursionismo.—El sport del aire, per Antonio Viada.

Boletín de la Societat Arqueológica Luliana.—Maig.—Palma y su patrón, por José Miralles y Sbert.

Revista Montserratina.—Abril y Maig.—Itinerario de la montaña de Montserrat, per Adeodato F. Marcet.

E. A.

REVISTES EXTRANGERES.

Revue Catalane.—Maig.—*Concurs mensual de llengua catalana.*—*Los jochs florals de Barcelona.*—*Congrés de la Federació de les Societats Pirinenques.*—*Una bona nova.*—*Lo catalá á l' escola* per E. Vergés de Ricaudy.—*Les professons*, triptich (en catalá) per L' Ermitá de Cabras.—*Don Miquel Victoriá Amer*, per J. Delpont.—*Páginas escullides* (fragment d' una escena de Terra Baixa).—*La llengua catalana popular al Rosselló* (continuació) per L. Pastre.—*Botánica catalana* per L. Conill.—*Historia local: Ille y 'ls Angelets* per J. Bonafont.—*Llibres y Revistes.*

La Montagne—Maig.—*Alpinisme familiar* per H. Granjon de Lepiney.—*Al pic d' Olan pe 'l Nort* per Joan Escarra.—*¿Serán indicis d' un próxim cambi de clima?* per David Martin.—*Balaitous y Pelvoux* per F. Schrader.—*Cronica Alpina.*—*Crónica mensual.*—*Crónica del Club Alpi Francés.*—*Nombrosos gravats.*

R. G.

NOVES

—A les llistes, anteriorment publicades, de revistes que 'ns distingeixen ab lo cambi hem d' afegirhi lo «Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana».

—Lo Centre Excursionista de Lleyda ha acordat fer una excursió á la vila de Verdú, la cual s' ha fixat pera 'l diumenge, dia 8 del próxim mes de Juny.

—S' organisa per valiosos elements de Saragosa un Congrés históric internacional de la guerra de la Independencia, que 's reunirá en aquella capital del 14 al 20 del mes d' Octubre.

Lo Congrés se dividirá en les seccions següents: I. Historia política de le Peninsula Ibérica (1807-1815).—II. Historia militar.—III. Historia interna.—IV. Relacions ab la historia dels altres països.—V. Estudis especials referents als sitis de Saragossa (1808-1809).—VI. Bibliografia, Memories, Biografies, Correspondencies, Materials inédits.

Entre 'ls temes oferts per' aquest Congrés n'hi ha un que 's titula «Datos para la ocupación francesa en Lérida de 1810 á 1815» que

desenrotllará nostre consoci, lo Vispresident del Consell de redacció del BUTLLETÍ, en Rafel Gras Esteva.

La cuota d' inscripció al Congrés es la de 15 pessetes; y 'ls congresistes que hi assisteixen disfrutaran d' una rebaixa en los trens.

—Ab destí al Museu del Centre Excursionista han sigut donats per en Francisco de Mesa y Salvadó los següents objectes:

Una estalactita recullida á una de les grutes del Monastir de Pedra (Aragó): un tros de pirita de ferro de la serra del Cadí; un de blenda de Port de l' Orla á la Vall d' Arán; un altre de hulla de la Seu d' Urgell; un de ferro d' Ainet de Besán y un altre de pirita de Ortedó.

També 'l teuler d' aquesta Capital Sr. Fontova ha regalat pera 'l mateix destí un estrep, trobat al remoure terra pera les teuleries, quin estrep sembla ser del sigle XVIII.

—Han sigut donats d' alta en lo «Centre Excursionista de Lleyda» En Jaume Rovira y En Bonaventura Rostes.

—A la reunió celebrada pera tractar de la forma en que deu portarse á cap la festa escolar provincial, que determina l' actual lleislació, hi assistí, en representació del Butlletí, l' Enrich Arderiu, qui va ser designat pera formar part de la ponencia que redactá les Bases á que dita festa deurá subjectarse: segons les bases per la ponencia presentades, ab motiu de la festa se concediran premis als noys de les escoles, als mestres y als pares que se 'n fassen acreedors.

—Oportunament convidats pe 'l «Centre Excursionista de Catalunya» pera concorre á la excursió á les isles Balears projectada per ell y per la Comissió organitzadora de les festes del Centenari de Jaume 'l Conqueridor, lo nostre Centre ha acordat designar pera que hi assisteixen á n' En Magí Morera Galicia, En Jaume Rovira y En Bonaventura Rostes.

—Pera pendre part á les deliberacions de la Comissió que ha d' entendre en lo projecte d' erecció d' un monument al Alcalde Fuster, ha sigut nomenat lo President del Centre Excursionista, qui portará la representació de la Societat.